

Redegørelse om opfølgning på Skatte- og Velfærdskommissionens betænkning

(Medlem af Naalakkersuisut for Finanser)

Forelæggelsesnotat

1. behandling

På Naalakkersuisuts vegne skal jeg her præsentere de forslag til reformer, som skal være med til at fremtidssikre vores velfærdssamfund. Der er tale om reformer, som vil skulle implementeres over en lang årrække, og som berører alle dele af vort samfund.

Derfor vil jeg gerne starte med at takke formandskabet for at sætte god tid af til debatten. Det viser forståelse for, at de reformer vi skal i gang med er vigtige og kræver en grundig debat for at skabe så bred opbakning som muligt.

For skal reformerne igangsættes og skal der være opbakning til de svære beslutninger også i næste valgperiode, så skal alle være med. Både her i salen og ude blandt borgerne samt hos virksomheder og kommuner. Og vi skal i gang nu. Hvis vi fortsætter af det nuværende spor vil gælden øges, velfærden mindskes og den politiske handlefrihed forsvinde.

Sådan kommer det ikke til at gå. Naalakkersuisut har et mål om en fremtid med øget velstand og velfærd, hvor der er større lighed mellem borgerne. Dette mål er ikke urealistisk. For selv om fremtiden er mørk hvis ikke vi gør noget, så er budskabet jo netop, at vi kan lave fremtiden om. Det kræver mod og svære beslutninger. Men det kan lykkes hvis vi starter i dag.

Naalakkersuisut ønsker at forfølge det Skatte- og Velfærdskommissionen har kaldt den aktive strategi. Det betyder, at vi vil satse på at mindske de sociale, uddannelses- og fordelingsmæssige problemer. Det vil give flere mulighed for at blive selvforsørgende. Og dermed skabe vækst, velfærd og øget lighed.

Til at igangsætte arbejdet har vi nedsat et sekretariat, som skal sikre fremdrift og koordination i arbejdet på tværs af departementerne. Det er afgørende at der løftes i flok, og vi har forpligtet vores administration til at prioritere dette arbejde og trække i samme retning.

Selv om vi er gået i gang med arbejdet, er det ikke sådan, at alle kommissionens anbefalinger skal følges blindt. Det er derfor, at Naalakkersuisut med denne debat ønsker at få tilkendegivelser fra Inatsisartut om en række centrale spørgsmål, som vil medføre ændringer i borgernes hverdag. Men som også vil sikre den fremtidige velfærd.

Naalakkersuisut har inddelt reformprocessen i syv søjler. Flere af søjlerne har udgangspunkt i allerede igangsatte initiativer. Det gælder blandt andet den første søjle: Børn og unge. Her er arbejdet allerede godt i gang med børne- og ungestrategien. Spørgsmålene her er om vi er villige til at fokusere midlerne til de dårligst stillede børn og om vi er villige til at prioritere

uddannelsesmidler til socialuddannelser på bekostning af andre uddannelser. For hvis ikke vi får det kvalificerede personale kan vi ikke få den tilstrækkelige værdi for de midler vi afsætter.

Denne prioritering skal indgå i uddannelsesstrategien. Den vil blive præsenteret på den kommende forårssamling og beskrive en sammenhængende uddannelsesindsats fra folkeskolen til de videregående uddannelser. De nødvendige diskussioner her er hvorvidt vi skal tilbyde alle uddannelser her i landet, eller om vi skal sende vores unge mennesker til udlandet hvis de ønsker at tage en smal uddannelse.

En anden vigtig diskussion er hvordan vi bedst får løftet folkeskolen, således at en større andel af eleverne bliver bedre rustet til det videre uddannelsesforløb end i dag. Et centralt spørgsmål vil bl.a. være hvordan vi sikrer, at bygdebørnene sikres det bedst mulige folkeskoleforløb. Det er i dag et faktum, at årsagen til at bygdebørnene halter bagefter bl.a. er, at det er svært at rekruttere lærere til bygder. Derfor skal der ses på forskellige løsninger.

For eksempel at knytte bygdeskoler til byskoler, øget brug af fjernundervisning eller lade børnene komme tidligere ind til byerne.

Uddannelsesstrategien skal ses i sammenhæng med indsatsen på erhvervs- og arbejdsmarkedsområdet. Dette område er centralt for at skabe øget velstand og lighed. Det vigtigste middel til at skabe varige forandringer for de der enten er udenfor arbejdsmarkedet eller er i erhverv med lave lønninger, er opkvalificering og uddannelse. Samtidig med, at vi sikrer beskæftigelse i andre erhverv.

De nye væksterhverv forventer vi får stor betydning i de kommende år, og derfor har Naalakkersuisut forøget indsatsen for at opkvalificere arbejdskraft til disse erhverv.

Bekæmpelse af uligheder i samfundet handler nemlig ikke om at fordele de eksisterende indkomster på en ny måde. Det drejer sig heller ikke om at forøge de sociale overførselsindkomster. Det handler om at vi som politikere skaber rammer der giver muligheder og incitament til arbejde og uddannelse, samtidig med at den enkelte borger tager ansvar for at opøge uddannelse og arbejde der hvor det er.

Efter endt arbejdsliv kommer alderdommen. Dette faktum er vi alle bevidste om, og derfor skal vi alle planlægge efter det. Når vi som politikere ved, at der bliver flere ældre i fremtiden, skal vi sikre os, at vi får opført tilstrækkelige og tidssvarende ældreboliger, at sundhedsvæsenet er klar til at behandle de sygdomme alderdommen medfører og i øvrigt træffe de beslutninger som er nødvendige for at der er råd til det.

For har vi råd til at tilbyde den samme ældrepleje i små og store byer? Har vi råd til at betale folkepensionen?

Naalakkersuisut vil udarbejde en ældrestrategi, som kommer med en plan for hvordan vi bliver parate til de store ældreårgange. Strategien vil også lægge op til at den enkelte borger tager ansvar for den uundgåelige alderdom. Naalakkersuisut vil derfor foreslå, at alle skal have en tvungen pensionsopsparing, så vi er med til at sikre vores egen alderdom. Naalakkersuisut foreslår også, at pensionsalderen hæves i takt med levetidsalderen. Hverken samfundet eller den enkelte har gavn af at raske mennesker placeres på sidelinjen.

Den femte søjle i reformprocessen er anlægsområdet. Det går på tværs af de øvrige politikområder, og skal skabe grundlaget for flere af søjlerne. Vi får ikke flere igennem uddannelsessystemet før vi har bygget flere kollegier. Og vi får ikke gennemført en ældrestrategi uden tidssvarende ældreboliger. Men vi har hverken penge eller håndværkere til det hele på en gang. Derfor skal vi prioritere vores anlægsarbejde, så det understøtter de øvrige initiativer. Og såfremt vi ønsker fremmedfinansiering skal vi sikre, at det er os selv som bestemmer til hvad og at vilkårene er gode.

Også den offentlige sektor skal tilpasses. Ikke alene er stigningen i de offentlige udgifter med til at skabe hullet i finansieringen af velfærdssamfundet, men der er også ressourcer, der kan frigives, hvis vi gør det hele mere enkelt og effektivt.

Et eksempel er indførelse af en konto hvortil alle indkomster indbetales, og hvor der automatisk trækkes skat, husleje og andre udgifter inden indtægterne bliver tilgængelige. Det vil medføre administrative lettelser, ligesom det vil forbygge de restancer, som vi i dag har store problemer med. Forslaget er blevet kaldt formynderisk, men jeg vil minde om, at det heller ikke i dag er frivilligt om man vil betale sine regninger.

Også opgave- og byrdefordelingen mellem kommunerne og Selvstyret kan forbedres. Der bruges i dag mange ressourcer på at administrere uklare fordelingsnøgler og flytte midler mellem instanser. Naalakkersuisut ønsker derfor i samarbejde med kommunerne at skabe en entydig rolle- og ansvarsfordeling i den offentlige sektor.

Indkomstskat er et område hvor der i dag anvendes mange ressourcer på administrationen. I dag opkræver Selvstyret alle skatter, som herefter skal fordeles til alle kommuner efter forudgående forhandling om fordelingsnøgler og forventninger. Herefter skal differencer udlignes. Derfor har Skatte- og Velfærdskommissionen foreslået, at den kommunale udskrivningsret erstattes af en fælles landsskat.

Forslaget vil også medføre øget lighed mellem borgerne. I dag betaler borgerne i de fattige kommuner 3 pct. mere end i de øvrige kommuner. Uden at få en bedre service. Naalakkersuisut er bekymret for den udvikling, og har opfordret kommunerne til at finde en løsning gennem den kommunale udligningsordning. Dette er endnu ikke lykkedes, og derfor er kommissionens forslag relevant at drøfte i sammenhæng med de øvrige anbefalinger.

Herudover er øget brug af IKT og opkvalificering af medarbejdere vigtige elementer i den fremtidige offentlige sektor.

Den sidste søjle, som er præsenteret i Naalakkersuisuts redegørelse er den søjle som vil medføre de mest konkrete ændringer, og som skal danne grundlaget for finansieringen af de øvrige. Det er reformarbejdet på skatte-, bolig- og socialområdet.

På skatteområdet ønsker Naalakkersuisut, at høre partiernes holdning til en lavere skat på arbejde. Naalakkersuisut mener, at det vil medføre, at det kan betale sig at yde, samtidig med at incitamentet til sort arbejde mindskes. Samtidig skal undtagelser, huller og fradragsmuligheder, som især kommer høj-indkomstgrupperne til gode afskaffes. Herudover skal skattesystemet være enkelt at administrere, så det hverken er dyrt eller uigennemskueligt for den enkelte borger.

Offentlig hjælp skal være et socialt sikkerhedsnet, men skal indrettes så det giver incitament til arbejde og personligt ansvar. Vi har ikke uanede ressourcer, så vi skal fokusere på, at hjælpe de som ikke kan, og give resten mulighed for at klare sig selv. Blandt andet mener Naalakkersuisut, at sociale problemer skal medføre behandling eller anden hjælp. Ikke førtidspension.

Som med resten af den offentlige sektor bør også sociallovgivningen forenkles og gøres gennemsigtig. Naalakkersuisut foreslår derfor, at offentlig hjælp skal gives på baggrund af klare, objektive regler. Ikke ud fra subjektive vurderinger. Det vil sikre, at alle borgere behandles lige.

Boligpolitikken skal forenkles i samspil med skatte- og socialpolitikken. Ligesom landsskattetilskuddene skal væk. Det medfører for lejeboliger, at huslejen skal være kostægte, og at de som ikke har råd skal have boligsikring.

Når huslejen i lejeboliger er højere behøver ejerboliger ikke at være kunstigt billige med attraktive landskasselån. De der har mulighed for at boligforsyne sig selv vil stadig have incitament til det. Samtidig mener Naalakkersuisut, at der skal ske en beskatning af ejerboliger. Det er i forlængelse af ønsket om at have en lavere skat på arbejde, finansieret af andre beskatninger.

Naalakkersuisut ser frem til eftermiddagens debat, og håber, at partierne vil bakke op om den aktive strategi. Naalakkersuisut ser også frem til at få partiernes indstillinger til de konkrete forslag, som jeg netop har gennemgået.

Det er afgørende for fremtidens vækst og velfærd, at vi arbejder sammen. Ikke blot på tværs af politiske skel, men også på tværs af fagområder.

Der bliver brug for en vedholdende indsats over en årrække. Naalakkersuisut vil lægge stor vægt på at kvalitetssikre den sammenhængende reformindsats, og forandringerne vil blive varslet i god tid.

Jeg anser de kommende reformer for at være et godt udgangspunkt til forsvar og videreudvikling af vores velfærdssamfund. Det er samtidigt nødvendige tiltag for at skabe stabile rammer om de offentlige finanser i de kommende år.

Og så er det vigtigt at kommunerne er involveret og bidrager ligeværdigt. For kommunerne står for store dele af de områder, som der skal arbejdes med fremover. Det gælder eksempelvis folkeskolen. Men det er også kommunerne som skal varetage de lovændringer, der vil ske på blandt andet socialområdet.

Endeligt er det vigtigt at huske, at udviklingen i vores samfund er styret af det enkelte individ. Vi skal alle have viljen til selv at gøre en forskel på egne og andres vegne.

Med disse ord ser jeg frem til debatten og det kommende reformarbejde.